

Преброяване на земеделските стопанства през 2010 година ОБЛАСТ ПАЗАРДЖИК – основни резултати

Обща характеристика на областта

Област Пазарджик е разположена в Южния централен район и е една от 28-те области на България (ниво NUTS 3 от Общата класификация на териториалните единици за статистически цели на ЕС). Общата територия на област Пазарджик е 4 457 кв. км, което е 4% от територията на страната. Броят на населените места е 117, администрирани в 11 общини, като градовете са 13, а селата – 104. В областта живеят 275 548 жители или 3.7% от населението на страната. Общият размер на използваната земеделска площ (ИЗП) е 577 042 дка и заема 12.9% от територията на областта.

СТРУКТУРА НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ СТОПАНСТВА

Броят на земеделските стопанства в Област Пазарджик е 21 404, което представлява 5.8% от стопанствата в страната. Използваната земеделска площ (ИЗП) е 577 042 дка и е разпределена в 20 505 стопанства. Средният размер на ИЗП за областта е 28.1 дка или 28% от средния размер за страната – 101.3 дка. Стопанствата, които не разполагат с ИЗП, са 899 бр. В община Пазарджик са разположени 24.7% от земеделските стопанства на областта, като средната използвана площ е 55.1 дка и те обработват 49% от ИЗП на областта. Тук са и 43% от кооперациите в областта. Стопанствата, които обработват над 500 дка ИЗП, са 181 бр. (1%) и обхващат 60% (348 775 дка) от ИЗП на областта. Земеделските стопанства, които обработват до 10 дка, са 15 668 бр. или 76% от стопанствата с ИЗП в областта, но обработват 9% (51 507 дка) от ИЗП.

Таблица 1 Разпределение на земеделските стопанства в Област Пазарджик според размера на ИЗП по общини

Община	Общо			ИЗП (дка)										
				= 0.0	> 0.0 и < 10.0		≥ 10.0 и < 20.0		≥ 20.0 и < 100.0		≥ 100.0 и < 500.0		≥ 500.0	
	Брой стопан-ства	ИЗП (дка)	Среден размер (дка)	Брой стопан-ства	Брой стопан-ства	ИЗП (дка)	Брой стопан-ства	ИЗП (дка)	Брой стопан-ства	ИЗП (дка)	Брой стопан-ства	ИЗП (дка)	Брой стопан-ства	ИЗП (дка)
БЪЛГАРИЯ	370 222	36 169 647.3	101.3	13 148	248 015	816 280.7	46 944	625 506.8	41 124	1 631 422.8	12 828	2 786 112.8	8 163	30 310 324.2
Област Пазарджик	21 404	577 042.1	28.1	899	15 668	51 507.4	2 526	33 041.6	1 768	64 541.5	362	79 176.2	181	348 775.4
Батак	672	12 776.7	19.6	20	476	1 525.9	104	1 373.1	51	1 532.5	13	3 249.2	8	5 096.0
Белово	573	8 783.2	15.7	15	382	1 116.6	94	с	60	2 188.6	21	3 665.7	1	с
Брацигово	1 240	20 418.9	16.7	19	885	2 912.7	183	2 452.8	118	4 408.7	29	5 470.3	6	5 174.4
Велинград	4 390	25 998.6	6.4	300	3 618	705.0	282	с	172	5 863.9	16	2 770.6	2	с
Лесичово	1 093	15 415.7	14.4	26	818	2 639.1	135	1 795.0	94	3 596.5	15	3 367.0	5	4 018.1
Пазарджик	5 279	283 505.9	55.1	134	3 456	614.6	800	10 536.0	650	23 469.1	144	31 665.6	95	206 220.6
Панагюрище	1 555	63 934.7	43.7	93	957	3 042.3	211	2 815.3	227	9 254.0	46	9 591.8	21	39 231.3
Пещера	664	18 626.9	31.4	70	477	1 376.4	67	839.5	39	1 511.1	6	902.5	5	13 997.4
Ракитово	1 424	14 647.4	10.9	86	1 045	4 085.8	200	с	87	3 017.3	4	1 224.6	2	с
Септември	3 482	58 824.7	17.5	111	2 759	9 449.6	352	4 511.9	197	6 982.9	46	11 739.6	17	26 140.7
Стрелча	1 032	54 109.4	53.7	25	795	2 039.4	98	1 287.1	73	2 716.9	22	5 529.3	19	42 536.7

Резултати и анализи

Разпределение на ИЗП в Област Пазарджик

Използваната земеделска площ в размер 577 042 дка е разпределена на 20 505 земеделски стопанства с местонахождение на територията на Област Пазарджик. Броят на стопаните, които са физически лица, е 20 238 и те стопанисват 57% от ИЗП, като средната ИЗП на стопанство е 16.4 дка. Търговските дружества са 152 и те ползват 18% от ИЗП със средна площ от 675.4 дка. На територията на областта работят 68 еднолични търговци, които стопанисват 7% от ИЗП, като средния размер на стопанствата е 612.6 дка. 37 са кооперациите на територията на областта, които стопанисват общо 17% от ИЗП със среден размер на площите 2 580.1 дка. 10 са сдруженията и стопанствата с друг юридически статут (манастири, училища, институти и др.), те ползват 1% от ИЗП при средна площ от 527.5 дка. Собствена на стопанствата е 35.2% от използваната земя, а 64.8% е наета. 96% от използваната земя е собственост на физически лица.

ИЗП според юридическия статут на стопанствата

Фигура 1

РАСТЕНИЕВЪДСТВО

Разпределение на ИЗП по култури

Фигура 2

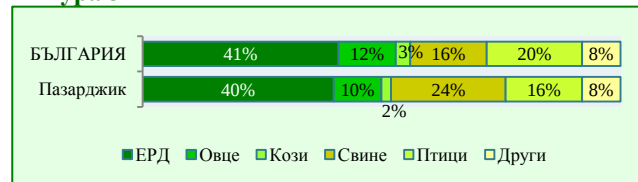
Обработваемата земя в областта е 456 488 дка или 79% от ИЗП на областта и е разпределена в 15 494 земеделски стопанства. Зърнено-житните култури заемат 48% от ИЗП и 61% от обработваемата земя на областта. От тях 63% е делът на пшеницата, която заема 30% от ИЗП. В областта са 25% от стопанствата с ориз, които отглеждат 21% от площите в страната. 11% от ИЗП е делът на техническите култури. Стопанства с местонахождение в Област Пазарджик отглеждат 11% от площите на страната с маслодайна роза и 8% с лавандула. Картофите заемат 3% от ИЗП на областта и 14% от площите в страната. От фуражните култури (26 212 дка) бобовите треви заемат 81%, а силажната царевица – 10%. Постоянно затревените площи са 13% от ИЗП. Трайните насаждения заемат 8% от ИЗП. От тях 60% е делът на лозята, а овощни видове се отглеждат на 17 359 дка. Средната площ при стопанствата с лозя е 5.9 дка. С най-голям дял от овощните видове са ябълките – 21%.

ЖИВОТНОВЪДСТВО

Селскостопански животни, птици и пчели отглеждат 13 118 стопанства в областта. От тях 39% отглеждат говеда, 22% – овце, 20% – кози, 25% – свине и 48% – птици. В Област Пазарджик се отглеждат 20 268 говеда със среден размер на стадата от 4 глави. Млечните крави са 12 050 броя. Говедата, овцете и козите се отглеждат предимно в стопанства на физически лица, съответно 92% от говедата, 97% от овцете и 100% козите. Търговските дружества и едноличните търговци отглеждат 83% от свинете и 74% от птиците, а в стопанства на физически лица са съответно 17% от свинете и 26% от птиците. В 541 стопанства се отглеждат 9 824 пчелни семейства, от тях 98% са в стопанства на физически лица.

Разпределение на животинските единици

Фигура 3

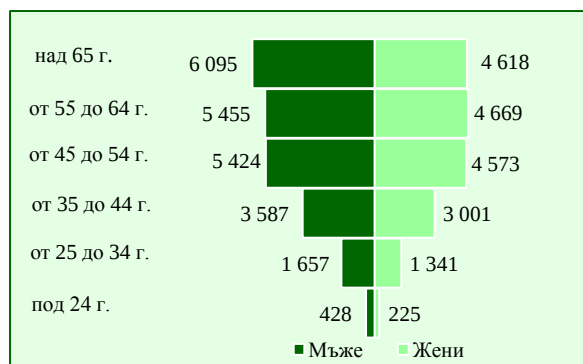

Животинските единици са стандартни единици за измерване, които позволяват обединяване на различните категории животни, с цел сравняването им.

РАБОТНА СИЛА

Брой на лицата, заети в земеделието в зависимост от пола и възрастовата група

Фигура

В земеделските стопанства през 2010 година са работили 41 073 души (без сезонните работници), като обемът на вложения от тях труд е 18 733 годишни работни единици (ГРЕ). Като семейна работна ръка участват 39 460 лица или 96% от заетите в земеделието в областта. Несемейна работна ръка (наети лица) са 1 613, които формират 4% от заетите и са отработили общо 1 479 ГРЕ. Сезонните работници са отработили 328 хил. човекодни, което представлява 1 414 ГРЕ. Жените са 45% от заетите, а мъжете – 55%. Пенсионерите над 64-годишна възраст, влагащи труд в земеделските стопанства, са 26% от заетите, а работещите до 34 години са 9%. От 21 404 управители на стопанствата (вкл. физическите лица) 79% са мъже, а 21% са жени. Управителите са отработили общо 9 901 ГРЕ. До 34 годишна възраст са 6% от тях, а над 64 години са 33%.

ТИПОЛОГИЯ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ СТОПАНСТВА

В Област Пазарджик преобладават стопанствата, специализирани в отглеждането на тревопасни животни и на полски култури, и стопанствата със смесени култури и животновъдство – съответно 22.4%, 21.3% и 17.7%. Най-голям дял във формирането на стандартния производствен обем имат стопанствата, специализирани в градинарството (25.7%) и в отглеждането на полски култури (24.1%).

ОСНОВНИ РЕЗУЛТАТИ

Таблица 2 Брой стопанства и площи с основни култури, брой животни и работна ръка в Област Пазарджик

Земеделски площи и култури	БЪЛГАРИЯ		Област Пазарджик	
	Стопанства (брой)	Площ (дка)	Стопанства (брой)	Площ (дка)
Използвана земеделска площ	357 074	36 169 647.3	20 505	577 042.1
Обработваема земя	250 728	31 249 279.8	15 494	456 488.2
Зърнени култури	119 640	17 961 479.9	4 947	279 781.0
- в т.ч. пшеница	49 436	11 497 374.0	2 349	175 326.0
- в т.ч. ечемик	19 759	2 523 437.0	975	28 807.7
- в т.ч. ръж	2 848	121 590.5	624	15 973.8
- в т.ч. царевица за зърно	68 381	3 151 539.5	1 319	9 705.5
Тютюн	33 457	246 079.9	176	6 527.8
Слънчоглед	16 873	7 325 024.3	96	40 566.0
Фуражни култури	75 332	1 061 335.4	2 692	26 212.0
Картофи	88 749	135 529.9	7 806	18 930.6
Ягоди, пресни зеленчуци и цветя	72 103	247 081.3	5 191	21 515.2
Семейни градини	227 930	103 646.5	6 606	2 391.6
Постоянно затревени площи	107 267	3 820 229.9	6 431	72 638.4
Трайни насаждения	118 610	996 491.1	6 491	45 523.9
- в т.ч. лозя	87 002	523 356.7	4 642	27 500.3
- в т.ч. овощни видове	42 827	455 048.5	2 521	17 358.8
ябълки	19 138	58 509.8	1 278	3 714.8
праскови и нектарини	9 369	48 701.7	665	1 451.2
сливи и джанки	16 273	83 745.8	559	2 134.4
череш и вишни	10 702	106 319.8	771	4 576.4
орехи	2 938	62 212.2	104	1 438.0

Видове и категории животни	БЪЛГАРИЯ		Област Пазарджик	
	Стопанства (брой)	Брой животни*	Стопанства (брой)	Брой животни*
Говеда	95 357	576 339	5 113	20 268
- в т.ч. крави	86 210	347 291	4 711	12 532
Биволи	1 028	10 038	23	101
Овце	91 793	1 415 181	2 917	41 766
Кози	84 582	388 866	2 580	10 167
Свине	82 265	670 469	3 257	33 196
- в т.ч. свине-майки	15 235	73 547	196	3 888
Общо еднокопитни	92 806	112 632	3 195	4 237
Птици	185 455	17 491 187	6 289	436 462
- в т.ч. кокошки носачки и подрастващи	180 253	7 875 278	5 900	342 194
- в т.ч. пилета за уговяване	19 457	7 564 578	908	39 082
- в т.ч. патици	7 907	1 543 763	144	39 053
Пчелни семейства	23 982	588 694	541	9 824

*С изключение на пчелите, които са посочени в брой на пчелните семейства.

Работна ръка	БЪЛГАРИЯ			Област Пазарджик		
	Работна сила общо	Семейна работна ръка	Несемейна работна ръка	Работна сила общо	Семейна работна ръка	Несемейна работна ръка
Брой лица, влагащи труд в стопанствата	738 634	681 466	57 168	41 073	39 460	1 613
Вложен труд в ГРЕ	389 107	336 766	52 341	18 733	17 254	1 479

Таблица 3 Типология на земеделските стопанства в Област Пазарджик

Видове стопанства по специализация		Ед. мярка	БЪЛГАРИЯ	Област Пазарджик	% в областта
Общо		Брой стопанства	370 222	21 404	100.0%
		СПО (хил. евро)	2 458 262.8	82 776.7	100.0%
Специализирани стопанства — растителни култури	полски култури	Брой стопанства	63 112	4 559	21.3%
		СПО (хил. евро)	1 152 959.3	19 933.5	24.1%
	зеленчуци, цветя и гъби	Брой стопанства	18 223	2 387	11.2%
		СПО (хил. евро)	166 013.1	21 247.5	25.7%
	трайни насаждения	Брой стопанства	32 111	2 871	13.4%
		СПО (хил. евро)	60 544.3	3 250.8	3.9%
Специализирани стопанства — животинска продукция	тревопасни животни	Брой стопанства	88 630	4 795	22.4%
		СПО (хил. евро)	379 412.6	13 504.8	16.3%
	свине, птици и зайци	Брой стопанства	28 583	769	3.6%
		СПО (хил. евро)	348 827.3	13 503.0	16.3%
Смесени стопанства	смесени култури	Брой стопанства	14 607	1 093	5.1%
		СПО (хил. евро)	65 950.0	3 474.3	4.2%
	смесено животновъдство	Брой стопанства	50 186	1 074	5.0%
		СПО (хил. евро)	76 438.5	1 357.1	1.6%
	смесени култури и животновъдство	Брой стопанства	73 788	3 795	17.7%
		СПО (хил. евро)	208 117.7	6 505.7	7.9%
	неклаифицирани стопанства	Брой стопанства	982	61	0.3%

ПРЕБРОЯВАНЕ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ СТОПАНСТВА 2010: МЕТОДОЛОГИЯ

В настоящата публикация са представени и анализирани данните за 21 404 земеделски стопанства с местонахождение в Област Пазарджик, които отговарят на праговете за земеделско стопанство. При анализирани на резултатите земеделските стопанства са групирани на "физически" и "юридически" лица. Едноличните търговци и сдруженията са включени в групата на юридическите лица, тъй като по размер и "поведение" са по-близо до кооперациите и търговските дружества, отколкото до стопанствата на физическите лица.

ИЗПОЛЗВАНИ ДЕФИНИЦИИ

Земеделско стопанство или „стопанство“ е отделна технико-икономическа единица, която има единно управление и която произвежда селскостопанска продукция или поддържа земеделски земи в добро земеделско и екологично състояние по смисъла на чл. 2, буква „а“ от Регламент (ЕО) № 1166/2008 и отговаря на поне един от критериите, заложен в Приложение №2 към чл. 5 на Закона за преброяване на земеделските стопанства в България през 2010 г.

Използваната земеделска площ (ИЗП) на стопанствата включва обработваемата им земя, трайните насаждения, постоянно затревените площи и семейните градини. **Обработваемата земя** е земеделска земя, която ежегодно участва в сеитбооборот – площите, върху които се отглеждат едногодишни култури, както и оранжерийните площи, площите, заети с ягоди, изкуствени ливади, хмел, маслодайна роза, лавандула, угарите и площите за производство на семена и посадъчен материал.

Трайни насаждения са овощните насаждения, лозята, площите с ягодоплодни култури и разсадниците (вкл. за горски фиданки).

Постоянно затревените площи са естествените ливади и ниско продуктивните затревени площи на стопанството, които се косят или се изпасват от животните. Включват се и площите, които не се използват за производствени цели но се поддържат в добро земеделско и екологично състояние.

В ИЗП на стопанствата не се включват колективно ползваните от няколко стопанства общи площи за паша на животните.

Годишна работна единица – 1 ГРЕ е равна на отработените часове от един работник при пълно работно време в рамките на една година. В България 1 ГРЕ е равна на 1 856 отработени часа в годината или 232 човекодни.

Период на наблюдение за площите е стопанската година: от 1^{-ви} октомври 2009 г. до 30^{-ти} септември 2010 г. Броят на животните се отчита към 31.08.2010 г. Работната сила се отчита за период от 12 месеца, приключващ на 31.08.2010 г.

ОРГАНИЗАЦИЯ И ПРЕВЕЖДАНЕ НА ПРЕБРОЯВАНЕТО

Преброяването на земеделските стопанства се провежда от 1 септември до 30 ноември 2010 г., съгласно Закона за преброяване на земеделските стопанства в Република България през 2010 г. Събирането на информацията се осъществява от анкетьори, които посетиха стопанствата, отговарящи на критериите за земеделско стопанство, в областта и интервюираха техните стопани или управители.

По време на преброяването на територията на Област Пазарджик работиха 116 анкетьори и 13 контролери, които бяха специално обучени. Въвеждането на данните от попълнените въпросници бе последвано от проверки и контроли за съответствие, които имаха за цел да осигурят високо качество на събраната информация.

Всички лица, участвали в събирането и обработката на данните, са длъжни да спазват статистическа тайна и индивидуалните данни на стопанствата не могат да се използват за други цели освен статистически (Глава Шеста от Закона за преброяване на земеделските стопанства в Република България през 2010 година).

ТИПОЛОГИЯТА НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ СТОПАНСТВА

Типологията на земеделските стопанства представлява единна класификация на стопанствата в Общността съобразно техния тип по технико-икономическа насоченост и икономически размер и позволява да се определят специализацията и размерът им. Класификацията се основава на икономически показатели, наречени стандартни производствени обеми (СПО).

Типът по технико-икономическа насоченост на дадено стопанство се определя от относителния дял на стандартния производствен обем на различните продукти на това стопанство в неговия общ стандартен производствен обем.

Стопанствата се групират в девет общи типа:

Специализирани стопанства — растителни култури

1. полски култури
2. зеленчуци, цветя и гъби
3. трайни насаждения

Специализирани стопанства — животинска продукция

4. тревопасни животни
5. свине, птици и зайци

Смесени стопанства

6. смесени култури
7. смесено животновъдство
8. смесени култури и животновъдство
9. неклассифицирани стопанства

За определяне на типологията на стопанствата за преброяването на земеделските стопанства в България през 2010 година са използвани СПО²⁰⁰⁷, изчислени като средно претеглени величини за периода 2005-2009 година. Групирането на стопанствата в хомогенни групи по тип специализация и икономически размер позволява сравнение на земеделските структури в различните страни и във времето.

Как се определя типологията?

При определяне типологията на стопанствата се преминава през следните стъпки:

- Изчисляват се индивидуални СПО за всички селскостопански продукти (от растениевъдството и животновъдството) за определена стопанска година или като средна стойност от няколко години. Индивидуалният СПО отразява средната парична стойност на селскостопанската продукция при цена на производител. СПО не включва директните плащания, данък добавена стойност и други данъци.
- Тези индивидуални СПО се прилагат към данните на всяко стопанство (площта на всеки вид култура и броят на всяка категория животно, отглеждани в стопанството, се умножават по съответните им СПО) и се сумират, за да се получи общия СПО на стопанството в евро.
- Специализацията на стопанството се определя по схема за класификация, заложен в Регламент (ЕО) 1242/2008, изменен с Регламент (ЕО) 867/2009.

Какво е "икономически размер" на земеделското стопанство? – Икономическият размер на стопанството се определя въз основа на общия стандартен производствен обем на стопанството. Той показва потенциала на стопанството, но не и неговите финансови резултати. Икономическият размер позволява сравнение на стопанства с различни специализации, защото физическият размер (средна площ, брой животни и т.н.) не носи достатъчно информация.

Икономическият размер на едно стопанство се определя като сумата от СПО на всеки продукт, произвеждан в стопанството. Стопанствата се групират в **класове по размер** (от I до XIV). В I^{-ви} клас се включват стопанства с размер до 2 хил. евро. Стопанствата с икономически размер от 2 хил. евро до 100 хил. евро са групирани в класове от II^{-ви} до VII^{-ми}, а стопанства с икономически размер над 100 хил. евро попадат в класовете от VIII^{-ми} до XIV^{-ти}.

Типологията на стопанствата се използва в земеделската статистика за анализ на получените резултати от статистическите наблюдения, както и за изготвяне на извадки за провеждане на следващи изследвания.

Публикацията е приключена редакционно на 30 ноември 2012 г.
Редакция: МЗХ, отдел "Агрозистатистика"
Адрес: София, 1040, МЗХ, бул. „Христо Ботев“ № 55
Областна дирекция „Земеделие“ – Пазарджик
Адрес: Гр Пазарджик, 4400, ул. " Екзарх Йосиф " № 8

За повече информация: МЗХ, отдел "Агрозистатистика"
Тел./факс: 980 82 94; E-mail: agrostat@mzh.government.bg
Интернет страница на МЗХ: www.mzh.government.bg
<http://www.mzh.government.bg/ODZ-Pazardzhik/bg/Home.aspx>
Тел./факс: 034/443-183; E-mail: 13Agrostatistica@mzh.government.bg